

สถานการณ์การปลูกป่าของประเทศไทย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นโยบายป่าไม้แห่งชาติ

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2528 ประกาศนโยบายป่าไม้แห่งชาติ กำหนดให้ประเทศไทยมีพื้นที่ ป่า ไม้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ แบ่งออกเป็น 1) พื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ร้อยละ 15 ต่อมาได้มีการปรับสัดส่วน ของพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 กำหนดให้มีพื้นที่อนุรักษ์ร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจร้อยละ 15 เพื่อใช้เป็นพื้นที่การผลิตไม้และพื้นที่ป่าเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

นโยบายการปลูกป่าตั้งแต่ปี 2449 – ปัจจุบัน

การปลูกสร้างสวนป่าของกรมป่าไม้ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สามารถแยกประเภทออกได้ตามวัตถุประสงค์ของการ ปลูกสร้างสวนป่า ดังนี้

ระยะที่ 1 (2449-2508)

การปลูกสร้างสวนป่าโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดแทนในพื้นที่สัมปทานป่าไม้ เน้นการปลูกไม้ท้องถิ่นที่มีค่าทาง เศรษฐกิจ เพื่อทดแทนไม้ซุงที่นำออกจากธรรมชาติ เช่น ปลูกไม้สักในภาคเหนือ ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้พยุง ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ไม้ยางนา ไม้ตะเคียนทองและไม้หลุมพ้อ ในท้องที่ภาคใต้

ระยะที่ 2 (2508-2518)

การปลูกสร้างสวนป่าเพื่อปรับปรุงพื้นที่ต้นน้ำ โดยปลูกไม้เพื่อปกคลุมพื้นที่สำหรับการอนุรักษ์ดินและน้ำเป็น วัตถุประสงค์หลัก ไม้ที่ปลูกไม่ใช่ไม้เศรษฐกิจ ส่วนใหญ่เป็นไม้จำพวกไม้สน เช่น สนสองใบ สนสามใบ ไม้โตเร็วที่ไม่ ผลิตใบ มีเรือนยอดกว้าง เช่น กระถินณรงค์ กระถินยักษ์ พญาเสือโคร่ง ส่วนในพื้นที่ราบก็ปลูกป่าเชิงเศรษฐกิจ ควบคู่ไปด้วย

ระยะที่ 3 (2518-2521)

ทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะพื้นที่สูงซึ่งเป็นต้นน้ำลำธาร และพื้นที่ราบ ทั้งนี้ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร และความต้องการพื้นที่เกษตรกรรม ป่าถูกทำลายจนเกินกว่าศักยภาพที่จะฟื้น ตัวได้เองตามธรรมชาติ กรมป่าไม้ได้เริ่มโครงการปลูกสร้างสวนป่า โดยเน้นการปลูกไม้โตเร็วทุกประเภทที่ เหมาะสมเพื่อให้การเจริญเติบโตของไม้สามารถยึดพื้นที่คืนจากการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้อย่างผิดกฎหมาย ไม้ที่ ปลูก ได้แก่ ไม้ยูคาลิปตัส กระถินณรงค์ นนทรี และกรมป่าไม้เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของคนในการดูแล รักษาป่าไม้ มีแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการจัดตั้งหมู่บ้านป่าไม้ เพื่อเป็นกลไกหนึ่งของการคุ้มครองพื้นที่ป่าไม้

ระยะที่ 4 (2521-2530)

เป็นช่วงที่ทั่วโลกประสบปัญหาวิกฤติด้านพลังงาน เน้นการปลูกไม้โตเร็วเอนกประสงค์ กรมป่าไม้จัดทำโครงการปลูกป่าชุมชนในท้องที่ต่างๆ ทั่วประเทศ มีการปลูกป่าพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ปลูกป่าตามโครงการพระราชดำริ และการปลูกป่าพื้นที่เพื่อความมั่นคง

ระยะที่ 5 (2530-2535)

ปี 2532 รัฐบาลประกาศนโยบายปิดป่าสัมปทานทั่วประเทศ จึงเป็นช่วงของการปลูกป่าเชิงพาณิชย์โดยภาคเอกชน รายใหญ่ โดยเฉพาะการปลูกไม้ยูคาลิปตัสเพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับทำเยื่อกระดาษ และเป็นช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาระบบวนเกษตร ป่าชุมชน และการเริ่มฟื้นฟูปลูกป่าชายเลน

ระยะที่ 6 (2536-2541)

กรมป่าไม้ปรับปรุงวิธีการปลูกป่า โดยมีการดำเนินงาน 2 แนวทาง คือ การฟื้นฟูระบบนิเวศพื้นที่ต้นน้ำ การปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรมในเขตอนุรักษ์ รวมทั้งได้ริเริ่มโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 ซึ่งมีการดำเนินงาน ระหว่างปี 2537-2545 สำหรับการปลูกป่าเพื่อเศรษฐกิจและใช้สอยเป็นบทบาทของภาคเอกชนและราษฎรในพื้นที่

ระยะที่ 7 (2542-ปัจจุบัน)

กรมป่าไม้จัดทำโครงการปลูกและบำรุงป่าประชาอาสา ดำเนินการปลูกและบำรุงป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่สาธารณประโยชน์ บริเวณริมถนน และรอบอ่างเก็บน้ำ มีการว่าจ้างเอกชนปลูกป่าและบำรุงป่า ปี 2548 ได้แยกส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ออกจากกรมป่าไม้ เพื่อรับผิดชอบการปลูกป่าไม้ในเขตพื้นที่อนุรักษ์

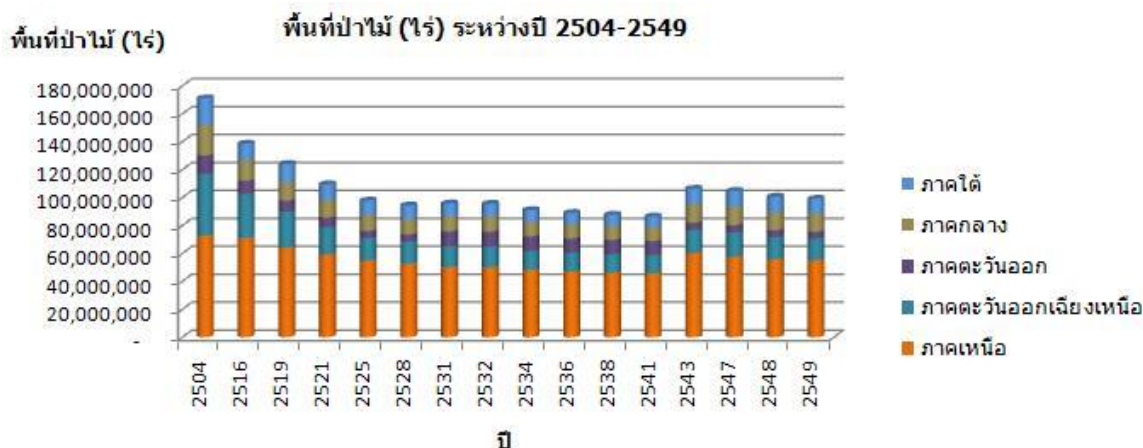
สถานการณ์ป่าไม้ของประเทศไทย

จากสถิติในภาพรวม สถานการณ์ป่าไม้ของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จาก ในปี 2504 มีพื้นที่ป่าไม้ 171,018,125 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 53.33 ของพื้นที่ประเทศ ต่อมาในปี 2549 มีพื้นที่ป่าไม้คงเหลือ 99,157,869 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 30.92 อย่างไรก็ตาม สถิติล่าสุด กรมป่าไม้ได้ประกาศพื้นที่ป่าปี 2551 ว่าเพิ่มขึ้นเป็น 107,615,625 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 33.56

ตารางแสดงพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2504 – 2551

ปี	รวม			Year
	ตร.กม.	ไร่	ร้อยละ	
2504	273,629.00	171,018,125	53.33	1961
2516	221,707.00	138,566,875	43.21	1973
2519	198,417.00	124,010,625	38.67	1976
2521	175,224.00	109,515,000	34.15	1978
2525	156,600.00	97,875,000	30.52	1982
2528	150,866.00	94,291,250	29.40	1985
2531	153,213.00	95,758,125	29.86	1988
2532	152,854.00	95,533,750	29.79	1989
2534	145,623.00	91,014,375	28.38	1991
2536	142,328.00	88,955,000	27.74	1993
2538	140,182.00	87,613,750	27.32	1995
2541	138,264.00	86,415,000	26.95	1998
2543	170,110.78	106,319,238	33.15	2000
2547	167,590.97	104,744,356	32.66	2004
2548	161,001.30	100,625,813	31.38	2005
2549	158,652.59	99,157,869	30.92	2006
2551	172,185.00	107,615,625	33.56	2008

ที่มา: กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2553)

หมายเหตุ: ยังไม่มีข้อมูลพื้นที่ป่าไม้แบ่งตามภาคของปี 2551

พื้นที่ปลูกป่าทั่วประเทศ

1. พื้นที่ปลูกป่าของกรมป่าไม้

จากข้อมูลแสดงผลการปฏิบัติงานกิจกรรมปลูกป่าของกรมป่าไม้ ระหว่างปี 2449 – 2553 ประกอบด้วย งานปลูกป่า การปลูกป่าอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การปลูกโดยจ้างเหมาเอกชนปลูกป่า การปลูกป่าโครงการเฉพาะกิจพิเศษ การปลูกป่าอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การปลูกป่าภายใต้งานการจัดการลุ่มน้ำ การปลูกฟื้นฟูป่าต้นน้ำและปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ การปลูกป่าสาธิต และงานปลูกป่าจากเงินนอกงบประมาณ เป็นต้น **รวมพื้นที่ดำเนินการทั้งหมดประมาณ 9.20 ล้านไร่**

ปีงบประมาณ	เนื้อที่ (ไร่)
2449 – 2503	23,685
2504 – 2513	293,950
2514 – 2523	1,794,952
2524 – 2533	1,757,170
2534 – 2543	4,057,860
2544	434,410
2545	359,803
2546	7,610
2547	9,510
2548	78,590
2549	74,430
2550	28,255
2551	114,970
2552	112,755
2553	55,995
รวม	9,203,945

ที่มา: ข้อมูลสถิติกรมป่าไม้ และ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2550

2. พื้นที่ปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ

โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ ปีที่ 50 ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปี 2537- 31 ตุลาคม 2550 มีเป้าหมายการดำเนินงาน 5 ล้านไร่ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง พระราชทานแนวพระราชดำริในการดำเนินโครงการให้รัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายสุเทพ เทือกสุบรรณ) ดังนี้

- 1) ที่ดินที่จะนำมาปลูกทั้ง 5 ล้านไร่ จะต้องไม่เป็นที่ราษฎรครอบครองทำกินอยู่โดยเด็ดขาด

- 2) ป่าที่จะปลูกขึ้น ต้องปลูกต้นไม้ป่าหลายชนิด ปลูกจากพื้นที่บริเวณภูเขาสูงและต้นน้ำไหลลงมา
- 3) จะต้องปลูกหญ้าแฝกเสริมเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน
- 4) ต้นไม้ปลูกใหม่ในระยะแรกทุกต้นต้องได้รับน้ำ และการปลูกป่าถึง 5 ล้านไร่ จะไม่สามารถหาน้ำมารดได้ทั่วถึง จึงให้ใช้หญ้าแฝกดักน้ำและความชื้น

ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานภายใต้โครงการดังกล่าว **รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 3.7 ล้านไร่** แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การปลูกป่าในเขตพื้นที่อนุรักษ์และนอกเขตอนุรักษ์

	พื้นที่ปลูกป่า ในเขตอนุรักษ์ (ไร่)	พื้นที่ปลูกป่า นอกเขตอนุรักษ์ (ไร่)	รวมพื้นที่ ทั้งหมด (ไร่)
ระยะที่ 1 (ปี 2537-2539)	1,285,118	582,338	1,867,456
ระยะที่ 2 (ปี 2540-2545)	597,112	375,962	973,074
ระยะที่ 3 (ปี 2546-2550)	368,766	455,830	824,596
รวม	2,250,996	1,414,130	3,665,126

(ที่มา: ศูนย์ปฏิบัติการโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2552)

3. พื้นที่สวนป่าปลูกภาคเอกชน จากข้อมูลในปี 2550 มีพื้นที่สวนป่าที่ปลูกโดยภาคเอกชน**รวมทั้งหมด 27.7 ล้านไร่**

Forest plantation	เนื้อที่ (ไร่)
สวนป่าไม้สัก ออป.	333,125
สวนป่ายูคาลิปตัส ออป.	199,187
สวนป่าไม้ยางพารา ออป.	34,500
สวนป่าไม้สักเอกชน	462,500
สวนป่ายูคาลิปตัส เอกชน	4,230,000
สวนป่ายางพารา เอกชน	14,340,000
สวนป่าไม้อื่นๆ	8,096,250
รวม	27,695,562

ที่มา: ข้อมูลสถิติกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช 2546, ออป, 2550

งบประมาณการปลูกป่าทั่วประเทศ

งบประมาณการปลูกป่า (2518-2550) จำแนกตามกรมและภูมิภาค

ภาค	กรมป่าไม้		กรมอุทยานแห่งชาติฯ	
	จำนวนแปลงปลูก	งบประมาณ (บาท)	จำนวนแปลงปลูก	งบประมาณ (บาท)
กลาง	254	229,483,755	1,210	1,199,421,915
ตะวันออก	194	90,429,566	98	82,490,430
ตะวันออกเฉียงเหนือ	346	976,779,025	983	819,852,836
ใต้	18	13,996,290	392	476,858,090
เหนือ	450	542,097,423	3,676	3,264,402,374
รวม	1,262	1,852,786,059	6,359	5,843,025,645

ที่มา : กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติฯ (ข้อมูลไม่ครบถ้วน)